

JUSTIITSMINISTEERIUM

Hr Andres Metsoja
Riigikogu riigikaitsekomisjon

Meie 26.02.2020

nr 8-1/1348

Ettepanekud eelnõu 112 SE muutmiseks

Austatud riigikaitsekomisjoni esimees

Justiitsministeerium esitab Vabariigi Valitsuse esindajana riigikaitseaduse eelnõu 112 SE kohta järgmised täiendavad muudatusettepanekud.

1. Teeme ettepaneku muuta eelnõu § 20 lõiget 5 ja sõnastada see järgmiselt:

„(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud korraldusi ei anta Kaitseväele, välja arvatud juhul, kui kaitseolukorda lahendav asutus on Kaitseministeerium. Kaitseväge võib kaasata kaitseolukorra lahendamisse ning selle raames riiklikku järelevalvesse korrakaitseaduses sätestatud tingimustel ja korras.“.

Selgitus: Eelnõu sõnastuse kohaselt ei saa Kaitseväele korraldusi anda enam ka Kaitseministeerium. Kaitseministeeriumil peab säilima võimalus anda Kaitseväele eelnõu § 20 lõikes 1 nimetatud korraldusi, kui Kaitseministeerium on määratud kaitseolukorda lahendavaks asutuseks.

2. Teeme ettepaneku muuta eelnõu § 21 lõiget 1 ja sõnastada see järgmiselt:

„(1) Kaitseolukorra juht võib anda käesoleva seaduse §-s 20 sätestatud korralduse kaitseolukorda lahendavale asutusele, sealhulgas Kaitseväele, või tema asemel, kui kaitseolukorda lahendav asutus seda ise ei tee või ei tee õigel ajal ja see on vältimatult vajalik kaitseolukorra lahendamiseks. Nimetatud juhul tagab korralduse täideviimise kaitseolukorda lahendav asutus, rakendades vajaduse korral käesolevas seaduses sätestatud volitusi.“.

Selgitus: Eelnõu kohaselt saab peaminister kaitseolukorra juhina anda korraldusi kaitseolukorda lahendava asutuse asemel, kuid välistatud on korralduste andmine kaitseolukorda lahendavale asutusele, sh Kaitseväele. Peaministril peab säilima võimalus anda korraldusi kõigile täidesaatva riigivõimu asutustele. Vastavad volitused on peaministril olemas ka täna kehtiva riigikaitseaduse § 9 lõike 3 alusel.

3. Teeme ettepaneku muuta eelnõu 57 lõiget 4 ja sõnastada see järgmiselt:

„(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 ja lõikes 2 sätestatud riigikaitseülesannete täitmise ning nende täitmiseks valmistumise nõuded ja korra kehtestab kohaliku omavalitsuse üksuse organ määrusega.

Selgitus: Tegemist on korrigeeriva täpsustusega. Kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab, mitte üksnes nimetatud riigikaitseülesande täitmise nõuded ja korra, vaid ka ülesande täitmiseks valmistumise nõuded ja korra. Muudatusega tagatakse ühtne lähenemine riigikaitseülesannete täitmise ja nendeks valmistumise nõuete ja korra kehtestamisel.

4. Teeme ettepaneku muuta eelnõu §-s 128 esitatud Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muudatust ja sõnastada see järgmiselt:

„Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 5 täiendatakse lõigetega 1¹–1² järgmises sõnastuses:

„(1¹) Rahvusringhäälingu riigikaitseülesanne on täita käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 10 sätestatud ülesannet kaitseolukorra ajal.

(1²) Käesoleva paragrahvi lõikes 1¹ sätestatud riigikaitseülesande täitmise ning selle täitmiseks valmistumise täpsemad nõuded ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“

Selgitus: Eelnõu § 128 järgi täiendatakse Eesti Rahvusringhäälingu seadust sättega, mis määrab Eesti Rahvusringhäälingule (ERR) riigikaitseülesande. ERRi riigikaitseülesanne on tagada adekvaatse informatsiooni operatiivne edastamine elanikkonnale kaitseolukorra ajal. Eelnõu järgi täidab ERR riigikaitseülesannet tavapärasel teleülekanne, raadioülekanne ning veebiformaadi standardis. RiKS eelnõu kohaselt kehtestatakse riigikaitseülesanded kaitsetegevuse kavaga eelkõige täidesaatva riigivõimu asutustele. Avalik-õigusliku juriidilise isiku ehk ERRi ülesanded tuleb sätestada Eesti Rahvusringhäälingu seaduses ja selle alusel antud valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

Ülesande eesmärgipäraseks täitmiseks on vajalik, et ERR teaks piisavalt aegsasti, mis on riigi ootused tema teenustele. Seejuures tuleb arvestada, et kaitseolukorra ajal ei ole võimalik ERR teenuseid tavapärasel mahus või kvaliteediga osutada. Näiteks võib nappida personali ja vahendeid või on riigi erinevates piirkondades ulatuslikud elektrikatkestused, mistõttu tarbija ei saa kasutada oma televiisorit jms. Seega tuleks ERRi osutatavate teenuste puhul hinnata, millised neist on kaitseolukorra ajal vältimatult vajalikud ning kas vältimatult vajalike teenuste toimimiseks on vaja täiendavaid ressursse. ERRi teenused ei ole oma olemuselt elutähtsad teenused ja neile ei laiene elutähtsate teenuste regulatsioon ning kultuuriministril ei ole võimalik teenustele nõudeid seada. Sellegipoolest on riigi kaitsetegevuse kava koostamise protsessi käigus selgunud, et erisuste ettenägemine on vajalik ning seetõttu antakse valdkonna eest vastutavale ministrile, kelleks antud juhul on kultuuriminister, võimalus täpsustada, millised ERRi teenused on kaitseolukorra ajal vältimatult vajalikud. Sellega tagatakse elanike teavitamine ja kaitse ning konkreetsed nõuded teenuse toimepidevuse tagamiseks. Nõuete seadmine on vajalik ka ERRi vaates, et ERR teaks täpselt, mis on tema kriitilised teenused kaitseolukorras, mille täitmist riik ootab.

5. Teeme ettepaneku täiendada eelnõu § 135 (hädaolukorra seaduse muutmise) uue punktiga 12 (ja sellest lähtuvalt muuta järgnevat numeratsiooni) järgmiselt:

„12) paragrahvi 15 lõiget 6 täiendatakse pärast sõna „Ministeerium,“ sõnaga „Riigikantselei“;“.

Selgitus: Eelnõu kohaselt hakkab Siseministeeriumi asemel kriisireguleerimispoliitika elluviimise koordineerimise eest vastutama Riigikantselei. Edaspidi kooskõlastatakse hädaolukorra lahendamise plaanid Siseministeeriumi asemel Riigikantseleiga (eelnõu § 135 punkti 11). Tulenevalt eeltoodust tuleb täiendada ka HOS § 15 lõike 6 sõnastust, mis reguleerib hädaolukorra lahendamise plaani kooskõlastamata jätmist. Kuivõrd hädaolukorra lahendamise plaan tuleb edaspidi Siseministeeriumi asemel kooskõlastada Riigikantseleiga, saab antud muudatuse kohaselt ka Riigikantselei jätta plaani kooskõlastamata, kui see ei vasta HOS § 15 lõikes 6 sätestatule.

6. Teeme ettepaneku muuta eelnõu § 135 punktis 9 esitatud hädaolukorra seaduse paragrahvi 14 lõikes 4¹ tekstiosa ja sõnastada see järgmiselt:

„(4¹) Hädaolukorra lahendamist juhtiv asutus, kes on ühtlasi täidesaatva riigivõimu asutus, võib hädaolukorra lahendamiseks anda teisele täidesaatva riigivõimu asutusele, kohaliku omavalitsuse üksusele või muule avaliku võimu kandjale korralduse, arvestades nende asutuste ja isikute pädevust ning volitusi:“.

Selgitus: Eelnõu kohaselt tekib kõigil hädaolukorra lahendamist juhtivatel asutustel, sh kõigil elutähtsateenuse toimepidevust korraldavatel asutustel (nt Eesti Pank ja kohalike omavalitsuste üksused) volitus anda korraldusi teistele täidesaatva riigivõimu asutusele, kohaliku omavalitsuse üksusele või muule avaliku võimu kandjale korralduse. Kohaliku omavalitsuse üksustel ja Eesti Pangal täna selliseid volitusi ei ole. Sätte kirjutamisel ei soovitud korralduste andmise volitust neile ka anda. Hädaolukorra lahendamise korraldus koos kaasatavate asutuste ja isikutega lepatakse kokku hädaolukorra lahendamise plaanides. Kohaliku omavalitsuse üksuste ja Eesti Panga juhitavad võimalikud hädaolukorrad on eeldatavalt seotud samaaegselt mõne teise hädaolukorraga, mille lahendamise eest vastutab täidesaatva riigivõimu asutus (nt elektrikatkestus). Korralduste andmise volitus Eesti Pangale ja kohaliku omavalitsuse üksustele ei ole seega olukorra lahendamise vaatest vajalik. Seejuures tuleb lisada, et kui on tegemist kohaliku omavalitsuse poolt juhitava hädaolukorraga, on see kohaliku omavalitsuse keskne. Kohaliku omavalitsuse üksusel puudub riigiülene olukorradeadlikkus, et korralduste andmisega koordineerida nt Päästeameti või Politsei- ja Piirivalveameti tööd. Seetõttu pole ka mõistlik kohaliku omavalitsuse üksustele korralduste andmise volitusi laiendada. Vastavalt sündmusele saavad korraldusi anda Päästeamet ja Politsei- ja Piirivalveamet, samuti asutused, kelle vastav pädevus tuleb eriseadusest.

7. Teeme ettepaneku muuta eelnõu § 135 punktis 9 esitatud hädaolukorra seaduse paragrahvi 45 lõiget 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Hädaolukorra lahendamist juhtiv asutus, kes on ühtlasi täidesaatva riigivõimu asutus, teeb hädaolukorra lahendamisel riiklikku järelevalvet, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 2–6 sätestatud juhtudel.“.

Selgitus: Sarnaselt muudatusettepanekuga nr 6 ei soovita riikliku järelevalve volitusi laiendada kohaliku omavalitsuse üksustele ja Eesti Pangale, kes küll võivad olla HOSi kohaselt hädaolukorra lahendamist juhtivaks asutuseks. Eesti Pangal ja kohaliku omavalitsuse

üksustel ei ole ka tavapäraselt elutähtsat teenust korraldades nimetatud volitusi, mistõttu üksnes hädaolukorra nende andmine ei ole mõistlik. Vajalikud piiravad meetmed saab kasutusele vajadusel võtta kas politsei üldkorrakaitseorganina või mõni muu valitsusasutus, kellel vastavad volitused olemas. Muudatusettepanekute tulemusel säilivad kohalikel omavalitsustel ja Eesti Pangal tänased volitused.

8. Teeme ettepaneku muuta eelnõu § 155 punktis 2 esitatud kaitseväeteenistuse seaduse § 76 lõike 3¹ muudatust ja sõnastada see järgmiselt:

„2) paragrahvi 76 lõikes 3¹ asendatakse tekstiosa „kui isik on rasedus- ja sünnituspuhkusel, lapsendaja- või lapsehoolduspuhkusel.“ tekstiosaga „kui isik on emapuhkusel, isapuhkusel, lapsendajapuhkusel või vanemapuhkusel.“;

Selgitus: eelnõu § 155 punktis 2 muudetakse kaitseväeteenistuse seaduse § 76 lõike 3¹ punkti 2, kuid eelnõu § 144 kaitseväeteenistuse seaduse muudatuse punktiga 40 täiendatavas paragrahvi 76 lõikes 3¹ ei ole enam punkte, mistõttu tuleb viidet sellele lõikele parandada. Tegemist on tehnilise muudatusega, sisumuudatus jääb samaks.

9. Teeme ettepaneku muuta eelnõu § 168 punktis 2 esitatud riigivaraseaduse paragrahvi 12 lõiget 7 ja sõnastada see järgmiselt:

„(7) Käesoleva seaduse § 11 lõigetes 3 ja 4 nimetatud riigivara valitsemise üleandmine ja ajutisse kasutusse võtmine otsustatakse hädaolukorra või kaitseolukorra ajal riigivara valitseja või volitatud asutuse ja riigivara üleandmist või ajutisse kasutusse taotleva täidesaatva riigivõimu asutuse omavahelisel kokkuleppel.“

Seletus: Eelnõu kohaselt otsustab riigivara valitsemise üleandmise ja ajutisse kasutusse võtmise hädaolukorra lahendamist juhtiv asutus või kaitseolukorda lahendav asutus. Muudatusettepanekuga viiakse riigivara üleandmise või ajutisse kasutusse andmise otsustamine riigivara valitseja või volitatud kasutaja (asja tegelik valdaja) ja riigivara kasutamist või üleandmist taotleva asutuse omavahelise kokkuleppe tasandile. Muudatus on vajalik, sest lisaks kaitseolukorda lahendavale asutusele või hädaolukorra lahendamist juhtivale asutusel võib suure tõenäosusega teistel täidesaatva riigivõimu asustusel, kes osalevad olukorra lahendamisel, samuti tekkida vajadus kasutada teisele riigivara valitsejale kuuluvat riigivara.

Lisaks saab riigivara valitseja või volitatud asutus (asja tegelik valdaja) asutusele, kes vajab asja olukorra lahendamiseks, anda koheselt teavet, kas vara ajutisse kasutusse andmine või üleandmine on võimalik või esineb piiranguid. Nii näiteks ei pruugi kaitseolukorda või hädaolukorda lahendav asutus olla vara üleandmise või ajutisse kasutusse andmise otsustamisel teadlik kohalikest oludest (nt vara on juba kasutusel evakuatsiooni kohana). Niisamuti on oluline, et asja tegelik üleandja ja vastuvõtja lepiksid kiirelt kokku asja kasutamise tingimustest. Olukorras, kus kokkulepet ei saavutata, toimib eriarvamuste lahendamine üldjuhul tavapärase täitevvõimu sisese erimeelsuste lahendamise korra kohaselt. Kaitseolukorras lahendab erimeelsused peaminister (eelnõu § 24 lg 2). Riigivara valitsemise üleandmise ning ajutiseks kasutuseks võtmise, tagastamise ja kulude hüvitamise täpsem kord kehtestatakse Vabariigi Valitsus määrusega.

10. Teeme ettepaneku jätta eelnõu §-st 20 välja lõige 7.

Selgitus: Eelnõu § 20 lõige 7 sätestab, et kaitseolukorda lahendav asutus võib kaitseolukorra lahendamiseks otsustada riigivara üleandmise või ajutise kasutusse võtmise vastavalt riigivaraseaduses sätestatule. Lähtuvalt kirja punktis 9 tehtud ettepanekust võib riigivara ajutisse kasutusse andmise või üleandmise taotluse esitada iga täidesaatva riigivõimu asutus, sh kaitseolukorda lahendav asutus, kui vallasasi on vajalik kaitseolukorra lahendamiseks, sealhulgas riigikaitseülesannete täitmiseks.

11. Teeme ettepaneku eelnõu § 135 punktis 9 esitatud hädaolukorra seaduse paragrahvi 14 täiendusest jätta välja lõige 4⁷.

Selgitus: Hädaolukorra seaduse § 14 lõige 4⁷ sätestab, et hädaolukorra lahendamist juhtiv asutus võib hädaolukorra lahendamiseks otsustada riigivara üleandmise või ajutise kasutusse võtmise vastavalt riigivaraseaduses sätestatule. Lähtuvalt kirja punktis 9 tehtud ettepanekust võib riigivara ajutisse kasutusse andmise või üleandmise taotluse esitada iga täidesaatva riigivõimu asutus, sh hädaolukorra lahendamist juhtivasutus, kui vallasasi on vajalik hädaolukorra lahendamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Raivo Aeg
minister

Margit Gross 534 35550
margit.gross@just.ee